

Aal is geen Paling

Aal is geen Paling, en Ham is geen Spek.

Wat is het verschil is tussen de woorden aal en paling, in betekenis, regionale verspreiding en gebruik. Wie bezigt welk woord waarvoor, onder welke omstandigheden, en sinds wanneer is dat het geval? Op deze website probeer ik dat uit te zoeken. Waarom luidt het spreekwoord eigenlijk: “Aal is geen paling, en ham is geen spek”?

Ham en spek, dat zijn echt heel andere producten. Maar aal en paling, dat duidt toch alletwee op één en hetzelfde dier?

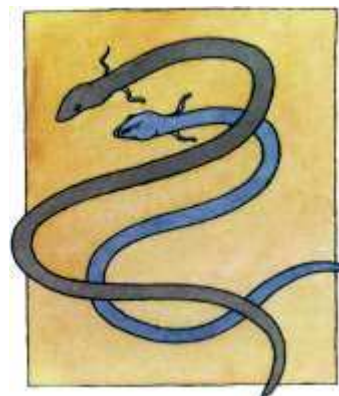
Of zou er toch een verschil tussen deze woorden te vinden zijn?

Zeg jij aal of paling, en wat bedoel je daar dan mee? Over dit onderwerp

is in de loop der jaren heel wat geschreven, maar verreweg de meeste auteurs schrijven elkaar over en sommigen verzinnen zelf hun eigen verklaringen of hebben zich gewoon vergist. Daarom heb ik nu het snode plan opgevat om simpelweg nieuwe informatie te verzamelen, en daarbij heb ik jouw hulp nodig.

Hieronder vind je een formulier, dat je kunt invullen en aan mij opsturen.

Minuutje werk voor jou, alles bij elkaar maakt dat uniek materiaal voor mij.

Maar nog voordat je de vragen hieronder invult: wil je eerst je Nederlandstalige vrienden op de hoogte brengen van deze site? [Links](#) voor e-mail, Twitter & Facebook staan helemaal onderaan deze pagina, maar mondeling of per brief kan natuurlijk ook. Ik zou graag willen dat ook oudere mensen, en bewoners van de “buitengewesten” van het Nederlands (in Suriname, Indonesië, Zuid Afrika) hun bijdrage leveren. Juist het taalgebruik van deze mensen zou me wel eens inzicht kunnen geven in wat er de afgelopen decennia veranderd is in onze taal. Interview je oude vader & moeder (hier is een [“papieren”](#) versie van de vragenlijst), of maak contact met je gëemigreerde neef/nicht!

Voor alle duidelijkheid: ik ben een Nederlander, en ik schrijf gegarandeerd Hollands-Nederlands.

Eigenlijk zou mijn taalgebruik er niet toe mogen doen. Als ik ergens wat moeilijk te begrijpen ben of als ik de antwoorden ongewild toch heb beïnvloed, lees daar dan maar zoveel mogelijk overheen en geef je eigen antwoord.

Hieronder vraag ik eerst jezelf te beschrijven. Dat is niet omdat ik wil weten wie dit heeft ingevuld, maar om verschillen tussen gebieden of landen, verschillen tussen mensen met verschillende achtergronden, of verschillen tussen oudere en jongere generaties te kunnen bestuderen. Vul voor geboorteplaats en woonplaats zo mogelijk een postcode in; postcodes kan ik automatisch verwerken. Maar weet je die echt niet, geef dan simpelweg de plaatsnaam, dan zal ik de postcode opzoeken. Voor landen die niet in mijn lijstje staan: vul het land maar bij de plaats in, dan verwerk ik ook dat wel met de hand.

1. Je bent een:

Man

Vrouw

2. In welk jaar ben je geboren (jjjj)?

3. Je bent geboren/opgegroeid in (postcode of plaats):

4. Je geboorteplaats ligt in: Nederland / België / Zuid-Afrika / Suriname / Indonesia / Elders

5. Je geboorteplaats was een: Grote stad / stad / dorp / gehucht / aan de horizon

6. Je huidige woonplaats is (postcode of plaats):

7. Je woonplaats ligt in: Nederland / België / Zuid-Afrika / Suriname / Indonesia / Elders

8. Je woonplaats is een: Grote stad / stad / dorp / gehucht / aan de horizon

9. Hoeveel jaar heb je onderwijs gehad (dag-onderwijs)?

10. Wat is je hoogste opleidings-niveau?

Geen / Lagere school / Middelbare school / Beroepsonderwijs / Hoger beroepsonderwijs / Universiteit / Anders / Weet niet

11. Je ziet jezelf nu als een: Beroepsvisser / Viskweker / Vishandelaar / Sportvisser / Natuurbeschermer / Buitenlui / Burger

12. Hoe lang geleden heb je voor het laatst aal / paling gegeten?

Een dag / Een week / Een maand / Vorig jaar / Ooit / Nooit

13. Welk product at je toen? Gefileerd / Hele gerookte / Gestoofd / Gebakken / In het zuur / Anders

14. Hoeveel was dat? Hapje / Portie / Een hele / Bosje / Teveel

15. Waar kwam dat vandaan? Zelf gevangen / Gekregen / Geserveerd / Supermarkt / Viswinkel / Marktkraam / Anders

Nu volgen de eigenlijke aal/paling-vragen. Ik geef telkens twee varianten, met de vraag welke het beste klinkt. Denk vooral niet te lang na, maar toon me je eigen taal-gevoel. En als dat taal-gevoel je ergens helemaal niks zegt, vul daar dan ook maar niks in.

Ga vooral niet verschillende vragen met elkaar vergelijken, om te zien of je wel consequent geantwoord hebt. Ik wil weten wat je natuurlijk vindt klinken, niet wat je verstand zegt dat het zou moeten zijn.

16. Welk woord gebruik je vaker?

- Aal, of
- Paling
- Weet niet
- Ze betekenen niet hetzelfde (toelichten bij vraag 40)
- Ik gebruik een ander woord (toelichten bij vraag 40)

17. Wat klinkt beter (levensstadium):

- Glasaal, of
- Glaspaling
- Weet niet

18. Wat klinkt beter (levensstadium):

- Rode aal, of
- Rode paling
- Weet niet

19. Wat klinkt beter (levensstadium):

- Gele aal, of
- Gele paling
- Weet niet

20. Wat klinkt beter (levensstadium):

- Schieraal, of
- Schierpaling
- Weet niet

21. Wat klinkt beter (levensstadium):

- Zilveraal, of
- Zilverpaling
- Weet niet

22. Wat klinkt beter:

- Kweekaal, of
- Kweekpaling
- Weet niet

23. Wat klinkt beter:

- Gekweekte aal, of
- Gekweekte paling
- Weet niet

24. Wat klinkt beter:

- Stoofaal, of
- Stoofpaling
- Weet niet

25. Wat klinkt beter:

- Gestoofde aal, of
- Gestoofde paling
- Weet niet

26. Wat klinkt beter:

- Rookaal, of
- Rookpaling
- Weet niet

27. Wat klinkt beter:

- Gerookte aal, of
- Gerookte paling
- Weet niet

28. Wat klinkt beter:

- Bakaal, of
- Bakpaling
- Weet niet

29. Wat klinkt beter:

- Gebakken aal, of
- Gebakken paling
- Weet niet

30. Wat klinkt beter:

- Aalfilet, of
- Palingfilet
- Weet niet

31. Wat klinkt beter:

- Aal peuren, of
- Paling peuren
- Weet niet

32. Hoe heet het gerecht:

- Aal in het groen, of
- Paling in het groen
- Weet niet

33. Is het spreekwoord:

- Zo glad als een aal, of
- Zo glad als een paling
- Weet niet

34. Is het spreekwoord:

- Een aal in een emmer snot, of
- Een paling in een emmer snot
- Weet niet

35. Is het spreekwoord:

- Zo glad als een aal in een emmer snot, of
- Zo glad als een paling in een emmer snot
- Weet niet

36. Is het spreekwoord:

- Een aal bij de staart hebben, of
- Een paling bij de staart hebben
- Weet niet

37. Is het spreekwoord:

- Zo mager als een aal, of
- Zo mager als een paling
- Weet niet

38. Is het spreekwoord:

- Je kunt nooit weten waar een aal kruipt, of
- Je kunt nooit weten waar een paling kruipt
- Weet niet

39. Zijn er nog andere spreekwoorden/gezegdes over aal/paling?

40. Gebruik je misschien nog heel andere woorden dan ‘aal’ en ‘paling’ voor dit dier?

41. En tenslotte: Als je hier je email-adres invult, zal ik zorgen dat je een kort verslag krijgt.

Opsturen

kun je dit papier niet, maar na het gesprek met je oude vader of moeder, kun je de antwoorden wel even voor me overnemen op internet en daar ook aan me opsturen.

En daarvoor ben ik je dan weer heel erg dankbaar!

Hoeveel reacties ga ik krijgen: tien van mijn eigen familie, of tienduizenden uit de hele wereld? De tijd zal het leren. In principe zullen alle antwoorden automatisch verwerkt worden, maar ik zal mijn best doen ook op reacties hieronder te reageren.

Hoeveel tijd heb ik nodig? Dat hangt van het totale aantal reacties af. Als ik veel inzendingen krijg (en daar hoop ik natuurlijk wel op!), dan kan het wel even duren. Maar dan heb ik ook erg veel materiaal om het verschil tussen de woorden aal en paling eindelijk eens vast te stellen! Een klein stukje resultaat vind je alvast [hier](#).

Een analyse op het grensvlak tussen taal, cultuur-veranderingen en statistiek – dat wil ik wel bij de staart krijgen!

Drottningholm, 17 April 2011. Willem Dekker

<http://www.AalIsGeenPaling.nl>

<http://www.AalIsGeenPaling.nl>

Aal is geen Paling

Nu heb ik een probleem: hoe moet ik een dier aanduiden in een tekst, waarin ik juist bespreek hoe hij/zij aangeduid moet worden. Ik heb een symbool nodig. 'Unagi' is het Japanse woord voor de aal/paling; hiernaast staat het karakter.

Laat ik dat woord hier dan maar als symbool gaan gebruiken. Dus als ik hieronder 'unagi-visserij' schrijf, lees dan 'aal-visserij' resp. 'paling-visserij', afhankelijk van je eigen wensen en/of het verband van de zin.

Maar wil je, voor je hier verder leest, eerst de [vragenlijst](#) invullen? Je moet je bij de beantwoording daarvan vooral niet door mij laten beïnvloeden!

Mijn ouders waren niet zulke vis-eters; ik kan me niet herinneren dat we thuis over wat anders spraken dan over 'vis' (maar ja, de poes heette ook maar gewoon 'Poes'). Ik vermoed dat we 'paling' zeiden, als we het al over unagi hadden, hoewel ik het woord aal wel kende. Maar eigenlijk lagen aal en paling toen voor mij nog mijlen ver achter de horizon. Dat is wel anders geworden.

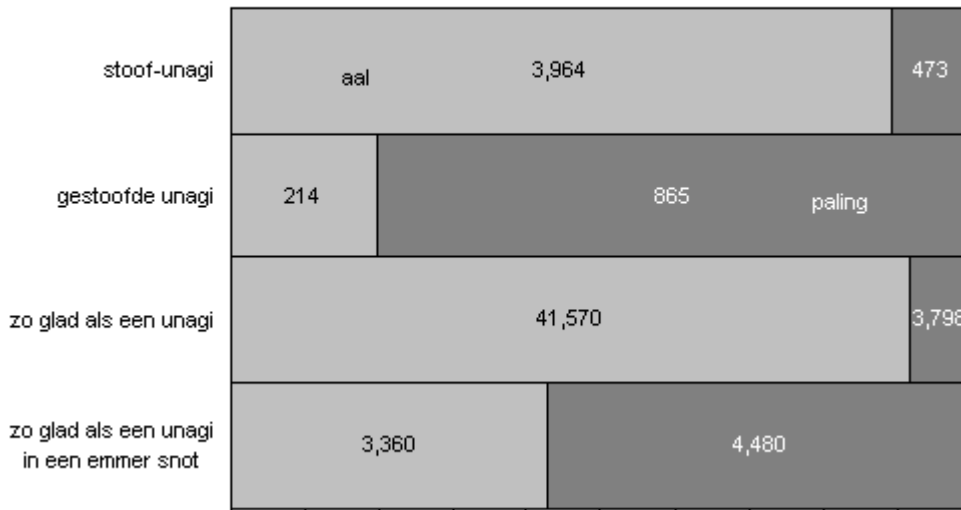
Toen ik ruim 25 jaar geleden met onderzoek van de Nederlandse unagi-visserij begon, werd me direct verteld dat de naamgeving complex en subtiel was. Zonder twijfel, maar na 25 jaar ben ik er nog steeds niet van overtuigd dat het werkelijk zo heel complex ligt. Verschillende woorden voor verschillende levensstadia, of woorden die in een andere context worden gebruikt, maar soms ook volstrekt synoniem zijn, en dat allemaal voor elke regio weer in een andere samenstelling door elkaar heen? En dat voor een dier dat helemaal niet (meer) zo dominant in ons leven aanwezig is? Ja, de vakman, die zal zeker wel vele verschillende namen gebruiken - maar waarvoor zou de gewone burger nu nog zulke subtiele verschillen in stand blijven houden?

In de loop der jaren heb ik me langzamerhand een beeld gevormd en een hypothese opgesteld; vervolgens ben ik op zoek gegaan of ik bewijs kon vinden. Die hypothese, die houd ik voorlopig nog even droog totdat deze enquête is afgelopen. Uit de vragenlijst zal het wel duidelijk zijn dat regionale verschillen, tijd en leeftijd, verstedelijking en gebruiks-frekwentie in mijn ogen een rol spelen. Maar dat komt over enige maanden dus allemaal wel gedetailleerd naar boven.

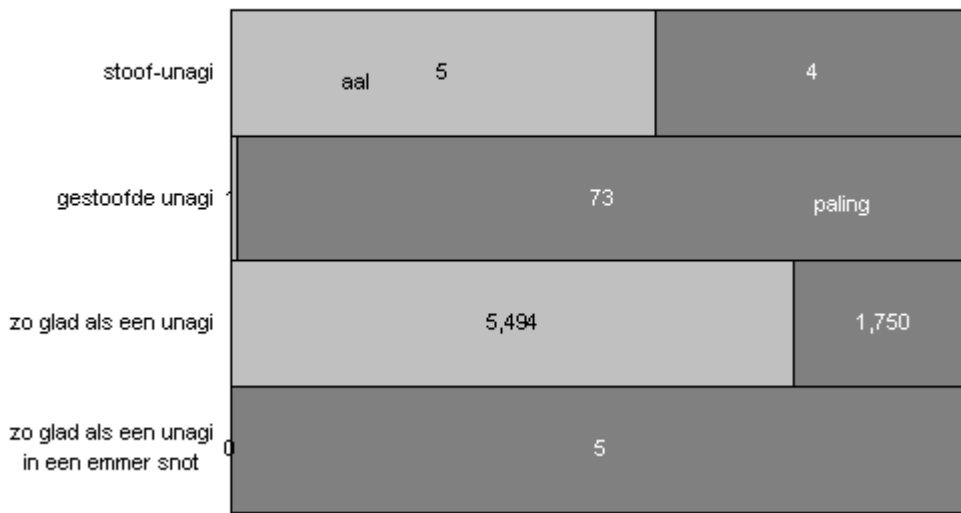
Waar vind ik dan bewijs? Hoe kan ik mijn hypothese toetsen? Vijf jaar geleden ben ik begonnen internet af te zoeken. Simpelweg opzoeken hoe vaak "gerookte unagi" op google voorkomt, of "zo glad als een unagi", waarbij het woord 'unagi' dan éénmaal vervangen wordt door 'aal', en éénmaal door 'paling'. En dan turven hoeveel reacties dat oplevert, in Nederland en in België (sites op .nl resp .be). In het Maleis heeft 'paling' een heel andere betekenis; aan Suriname en Zuid-Afrika had ik toen nog niet gedacht. Ik heb in de loop der jaren heel wat afge-google-d (wat een woord), maar uiteindelijk liep dat vast omdat ik steeds vaker mijn eigen teksten tegenkwam, of directe reacties op mijn teksten. Ik heb een zeer besliste woordkeus, en heb geprobeerd mijn lezers daarin ook mee te krijgen. Als je aandacht voor de verslechterende toestand van de unagi vraagt, moet je niet verbaasd zijn als je die aandacht ook krijgt. Maar tegen die tijd had ik gelukkig al wel drie jaar gegevens te pakken.

Hieronder laat ik wat resultaten over die jaren zien. Het eerste diagram toont Nederland, het tweede toont België. Voor de lichte vlakken ter linker zijde is de unagi een aal, voor de donkere vlakken rechts is het een paling, en de getallen geven het aantal websites dat ik gemiddeld in die drie jaar kon vinden. Wat blijkt? België gebruikt in alle gevallen relatief vaker het woord paling dan Nederland, maar het absolute aantal vermeldingen in Nederland is wel veel hoger. Toch is het ook in België iets vaker stoofaal dan stoofpaling. In beide landen verschuift het beeld echter volledig als we van een samengesteld woord naar een omschrijving gaan: het is stoofaal, maar gestoofde paling, ook in Nederland. Nog gekker wordt het met de gladde unagi: dat is een aal, tenzij er een emmer snot in de buurt staat, want dan is het toch meestal een paling (en in België hebben ze bijna geen emmers snot).

Nederland

België

Verwarrend? Nee, ik denk het niet, ik denk dat er een helder patroon in zit. Maar om dat patroon te kunnen analyseren, heb ik veel meer gegevens nodig, met meer detail over de sprekers. En dat kan ik met wat simpel googlen niet boven water krijgen. Daar heb ik een gedetailleerde vragenlijst voor nodig. Wel, dat is dus wat je zojuist hebt ingevuld. [Toch?](#)

Aal is geen Paling, en over een paar maanden hoop ik te weten waarom. Wat dan misschien nog volgt is: de rode aal. Die is geel of groen of bruin, maar in ieder geval niet rood van kleur (tenzij hij ziek is). Een "te rooien" aal, wellicht?

Tot slot nog een klemmend verzoek. Ik heb hier al een tipje van de sluier opgelicht, om te laten zien dat er interessante patronen te vinden zijn, en je mogelijk aan het denken te zetten over wat je zojuist zelf hebt ingevuld. Maar het risico is natuurlijk, dat ik hiermee de verdere resultaten eigenhandig beïnvloed. Ik geef hier wel een sluier-tip, maar praat daar dus voorlopig maar niet over. Wat natuurlijk weer niet wil zeggen, dat je over [de vragenlijst zelf](#) niet moet praten!

Drottingholm, 17 April 2011. Willem Dekker
<http://www.AalIsGeenPaling.nl>